

Weert, 3 april 2011

Beste mensen,

Met belangstelling heb ik de brief toetsing in het primair onderwijs gelezen. Graag maak ik van de mogelijkheden van de internetconsultatie gebruik om mijn punten kenbaar te maken.

Centrale aansturing wenselijk of maatwerk via inspectie?

In de afgelopen jaren is de focus terecht gekomen op opbrengstgericht werken. Dat is een proces geweest dat mede gestimuleerd werd door inspectie, maar die handschoen is door vele scholen en schoolbesturen opgepakt. Met of zonder allerlei subsidieregelingen is opbrengst gericht werken en opbrengst gericht leiderschap bovenaan de agenda terecht gekomen. Meer dan ooit is in het land sprake van het gebruiken van de (toets)gegevens om de kwaliteit te verhogen. Je ziet dat binnen afzonderlijke scholen acties ondernomen zijn en ook door schoolbesturen/bestuurskantoren meer dan ooit aandacht is voor de eigen verantwoordelijkheid in deze. Monitorgesprekken, schoolanalysegesprekken enz. zijn zaken die vijf jaar geleden amper benut werden als kwaliteitsinstrument en intussen gemeengoed geworden zijn.

Ik vind het jammer dat dit proces niet verder gestimuleerd wordt, maar juist geremd wordt door de landelijke aansturing en landelijke keuzes die u in uw brief aangeeft. Keuzes waarbij het werkveld slechts als een onbelangrijke uitvoerder gezien wordt. Ik ervaar uw schrijven als een stoorzender die zo'n vier/vijf jaar te laat of juist te vroeg komt.

Terugtrekkende overheid die via de achterdeur controleert.

Het komt ook mij ook onprettig over waarbij ik denkbeelden heb als een staatshandboek zorg en staatshandboek kwaliteitszorg primair onderwijs met een staatskalender toetsen, staatsprotocol toetsen e.d. Het doet een beetje Noord Koreaans aan zonder dat dit uw intentie zal zijn. Is het een verbod voor een overheid die deze lijn doortrekt en komt met een staatscurriculum en beperkte keuze tot twee/drie methode per leergebied om in aanmerking te komen voor bekostiging?

Natuurlijk zal het ministerie nooit zover gaan om geen problemen met de uitgeverijen te krijgen, maar in de afgelopen jaren heb ik mij al vaker afgevraagd waarom de NMa nooit ook maar eenmaal een opmerking heeft gemaakt over de innige omhelzing van ministerie van onderwijs, inspectie en Cito Arnhem. Cito mag blij zijn met zo'n innige partner als het ministerie van onderwijs en de landelijke inspectie. Alhoewel we op school ook een uitgebreide toetsbatterij van Cito gebruiken, ben ik nog steeds van mening dat er altijd meer wegen naar Rome leiden.

Waar zit dan mijn angst voor de eenheidsworst?

- ❑ Kijkend naar de afgelopen jaren zie je dat toetsen in sommige gevallen niet meer als middel maar als doel op zich gezien worden waarvoor geoefend moet worden. Wat meet je dan in zulke situaties.
- ❑ Verder ben ik ook bang dat in plaats van de interne kwaliteitsslag en een externe lijstje met scholen/personeelsleden zal ontstaan; ranking the schools. Een neveneffect, maar wel een reële optie als ik hoe landelijke bladen omgaan met VO-scholen en ROC's.

Juist door nu te komen met uw landelijke richtlijnen, frustreert u de eerder aangehaalde initiatieven. Het vergelijkingsmateriaal tot nu toe is net niet één op één bruikbaar en overzetbaar. Scholen en schoolbesturen zullen weer opnieuw moeten beginnen zoals we ook telkens voelen als de normering in de WOT weer net iets anders is dan in de vorige versie.

Twee uitwerkingsvoorstellen waar ik verder op in wil gaan zijn de begintoets en de centrale eindtoets in het SBO en SO.

Begintoets basisonderwijs.

Als ik terugkijk naar mijn foto's van de lagere school (62/68) dan is de groep kinderen in zes jaar tijd vrijwel dezelfde gebleven. Nederland is veel mobieler geworden, verhuist meer en als het op school A even tegenzit, wordt het kind meer dan voorheen op sleeptouw genomen naar een andere buurtschool of een buurt verderop. Ouders shoppen graag. De overheid zal zicht hebben hoeveel van de Nederlandse jeugd tussen 4-jarige leeftijd en start in VO slechts een school gekend heeft, maar dat cijfer zal tegenvallen.

Toen ik werkzaam was in het basisonderwijs en bij toetsdagen van de kleutergroepen de lokalen van de kleuterbouw en speelzaal zag, zag ik eigenlijk altijd een onnatuurlijke leeromgeving voor deze vier- en vijfjarigen. Als ik het zwart/wit formuleer dan zijn veel kleuters dusdanig instructiegevoelig dat ik op het eind van de dag niet wist of ik uitkomst iets zei over de desbetreffende kleuter of de leerkracht. Ook ken ik geen beroepsgroep, sector of onderneming die een termijn van acht jaar als een logische ervaart om iets over winst/opbrengst e.d. te zeggen.

Drie inhoudelijke redenen om te twijfelen over het rendement van een begintoets. Ik ben helemaal geen tegenstander van testen en toetsen, maar ik meen dat hier -meten is weten- doorschiet.

Centrale eindtoets voor SO en SBO.

Najaar 2009 heeft onze school met volle overtuiging op nut en noodzaak deelgenomen aan de Cool Speciaal proefperiode. Eerder in mijn loopbaan had ik de kwaliteitsimpuls gezien bij deelname aan het project Cool door een basisschool. Hoe teleurstellend was dan ook inhoud en kwaliteit van het Cool Speciaal project. Volgens mij is Cito nu reeds bijna twintig jaar bezig om toetsen voor SBO en SO-scholen op orde te krijgen. Daar zijn ze nog steeds niet in geslaagd. Met Cool Speciaal in de achterzak weet ik eens te meer hoe moeilijk het is om een zinsnede uit uw brief als 'in 2015 volgen de SO en SBO met betrekking tot de centrale eindtoets' inhoudelijk waar te maken. Ik heb daar ook ernstige zorgen en bedenkingen over.

- ❑ Zorgen omdat het verleden Cito binnen SBO en SO en Cool Speciaal ervaring afgezet tegen Cool ervaring in het basisonderwijs mij duidelijk maken hoe complex deze zaak is.
- ❑ Maar vooral zorgen aangezien in uw brief als reden genoemd is dat de twee jaar latere invoer te maken heeft dat het geen gemeengoed is en daarom meer voorbereiding vraagt. U geeft daarmee volgens mij de verkeerde redenen aan en onderkent het probleem dus niet. Met zeer veel belangstelling zie ik welke rekenexercitie de inspectie moet ondernemen om bij een SBO school de

opbrengsten in kaart te brengen met in achtneming van het onderwijsperspectiefplan met belemmerende en stimulerende factoren per kind. Elke zichzelf respecterende SBO- en SO-school is reeds jaren bezig om van deze individuele leerlijnen ook op hogere niveaus (groep en school) te leren. En zodoende systematisch en cyclisch toe te komen aan een betere opbrengstgerichtheid bij het individu, de groep en de school. Mooie en zeer leerzame conclusies die binnen het management, in het team, binnen het samenwerkingsverband en bij bestuurlijke monitorgesprekken besproken worden. Ik ben bang dat de vele initiatieven en ontwikkelingen in deze overboord gaan omdat in uw opinie een landelijke centrale eindtoets dezelfde kwaliteitsimpuls zal inhouden. Met mijn ervaring met zowel Cito voor basisonderwijs als Cito voor SO/SBO, ervaring met Cool basisonderwijs en Cool speciaal en ervaring met een opbrengstgerichte cultuur binnen het SBO met de ontwikkelperspectiefplannen als middel in plaats van doel, ben ik een andere mening toegedaan.

In de hoop u hiermee voorlopig voldoende geïnformeerd te hebben, verblijf ik,

Met vriendelijke groet,

Frens Lemeer,
directeur SBO Het Palet